

PRILIKE NA TRŽIŠTU MLIJEKOM I MLIJEČNIM PROIZVODIMA

Prilike na tržištu mlijekom i mliječnim proizvodima u razdoblju od prvih šest mjeseci ove godine možemo okarakterizirati relativno dobrom ponudom i čvrstim cijenama. Ponuda za ovo vrijeme nije bila podjednaka. Prva tri mjeseca nudili su proizvođači neke proizvode, naročito sir, a u četvrtom i petom mjesecu promet se smanjio i zalihe proizvoda uglavnom bile su rasprodane. U šestom mjesecu promet je ponovno porastao.

Kiše i poplave u svibnju i lipnju učinile su štete i u prometu mlijekom. Krma, a s njome i proizvodnja, ne samo da je zakasnila, nego je kvalitetno vrlo slaba i zamuljena, tako da je stoka nerado jede. Radi toga zakasnio je i priliv mlijeka, pa se stanje popravilo tek u lipnju. Količine su porasle, ali još ne onako, kako se očekivalo. U pojedinim, a naročito velikim konzumnim mljekarama (Zagreb, Ljubljana, Beograd) nakup je manji gotovo za polovinu od prošlih godina u tom razdoblju.

Cijene mlijeku i mliječnim proizvodima u prodaji nisu se bitno mijenjale, a ni razlikovale u većini gradova u zemlji.

Za artikle, u trg. mreži potkraj lipnja, u prodaji na malo cijene su bile približno ovakove:

Artikli:		Din					
		Zagreb	Beograd	Ljubljana	N. Sad	Osijek	Sarajevo
Konzum. mlijeko u boc. 1 lit.		34	32	30	30	29	40
Maslac I.	kg	kg. 450—500	460—520	480—520	440—500	460—500	480—540
trapist	kg	kg 260—300	280—330	280—340	260—300	270—300	280—340
grijer	kg	kg 280—340	300—350	290—350	280—330	300—330	320—350
kačkavalj	kg	kg 280—300	260—300	—	250—280	—	—

Ovako približno podjednake cijene u većini naših gradova govore nam ujedno, da se opskrba naših tržišta ovim artiklima u posljednje vrijeme poboljšala i stabilizirala. Popunio se niz praznina, koje smo imali prijašnjih godina u trgovini mliječnim proizvodima.

Prema prednjim podacima raspon u cijenama konzumnog mlijeka nije jednak rasponu cijena kod proizvoda.

Najnižu cijenu ovog mlijeka u bocama imali smo u Osijeku — 29 Din, a u Sarajevu i Skoplju 40 Din, a u Zagrebu 34 Din.

Kad govorimo o cijenama konzumnog mlijeka, ističemo, da gradske mljekare sudjeluju u opskrbi naprijed spomenutih gradova mlijekom sa 30 do 50%. Uza sve to nije se osjetila ozbiljna nestašica mlijeka, bar ne za dulje vrijeme.

Prema nekim podacima Privrednog odjela N. O. grada potrošnja u gradu Zagrebu iznosi oko 2,5 dcl po stanovniku na dan, a Gradska mljekara isporučuje oko 0,7 dcl, dakle nešto manje od 30%. Slična je situacija i u ostalim našim većim gradovima osim Ljubljane, gdje mljekara isporučuje nešto manje od 1,5 dcl po stanovniku na dan.

Ovo ističem zato, što većina naših republičkih i pokrajinskih centara ima nove moderne mljekare. One danas imaju sporednu zadaću, da mlijekom opskrbljuju centre, u kojima su podignute. Najveći dio mlijeka dopremaju u gradove pretršci.

Pitanje privođenja namijenjenoj svrsi naših modernih konzumnih mljekara, postaje svaki dan sve aktuelnije. Pored ostalih poteškoća na koje danas nailaze poduzeća u prometu mlijekom u bocama, krive su i visoke režije za manipulaciju i pakovanje ovog mlijeka. Baš velika razlika između nabavnih i prodajnih cijena koja iznosi 80 pa i 100% na nakupne cijene, mamac je za one, koji radi svog specifičnog položaja mogu prodavati mlijeko u dotičnim gradovima. Na našim tržištima mlijekom nailazimo u gradovima na nered i dezorganizaciju, stanje, kakovo nismo imali davno u prošlosti. Od jednog dobavljača traži se idealan kvalitet, a od drugoga ni to, da se drži najosnovnijih odredaba naših sanitarnih i privrednih propisa!

Organizacija opskrbe većih gradova konzumnim mlijekom i djelatnost novih konzumnih mljekara vrlo je složeno pitanje, a treba da ga pomognu riješiti i naši najodgovorniji forumi vlasti, privrede i zdravlja. Ovdje se mljekare ne mogu same pomoći.

Cijene maslacu, kako smo vidjeli, kretale su se uglavnom od 450—500 Din po kg.

Kod ponude ovog artikla bilo je i najviše promjena na tržištu. Za prvih mjeseci ponuda je uglavnom namirivala potražnju. No već u trećem mjesecu ponuda slabi i osjeća se stalna nestašica naročito dobre i svježije robe. Ta nestašica nije uzrokovala porast cijena. Ovdje moramo istaći, da se slabija roba teže prodaje ove godine negoli prošlih godina, i da je tržište tražilo ponajviše pakovani maslac od 1/4, 1/8 i 1/10 kg. Na koncu šestog mjeseca situacija se nešto promijenila i u prodaji maslacu. Većina poduzeća, a pogotovo ona, koja trguju na veliko, imaju i zaliha, dok se istodobno potražnja u gradovima smanjila, u nekim zagrebačkim poduzećima od 30—50%.

Sortiment sira bio je u prošlom periodu nešto proširen, cijene čvrste, a ponuda dosta promjenljiva.

Prilično jak pritisak na tržište u prvom tromjesečju imale su količine proizvedene još u prošloj godini — naročito kod ementalca, kačkavalja i tolminskog sira. Slabija prodaja i relativno visoke nakupne cijene mlijeku prinudile su veći dio naših mljekara u NR Hrvatskoj i Sloveniji, da proizvode skuplje vrste sireva, a manje trapista. Takova orijentacija uzrokovala je, da još i sad u pojedinim mljekarama ima na skladištu dosta skupljih sireva, a sve donedavno osjećala se i nestašica trapista.

S porastom količine mlijeka porasla je i proizvodnja sira. Cijene su zasad čvrste. Među prigovorima, koje čujemo od kupaca i trgovaca, najviše ih se odnosi na kvalitetu. Sir je mekan, a pomanjkanje mogućnosti hlađenja u distributivnoj mreži, pospješuje negativne mu osobine u sparnim danima mjeseca lipnja.

Pored standardnih naših polutvrđih sireva tržište je relativno dobro opskrbljeno i drugim vrstama, naročito mekanim ovčjim i kravljim sirevima, pa onim tvrdim ovčjim.

Cijene mekim bijelim sirevima kreću se od 200 do 300 Din, dok se ovčji tvrdi sir, »paški«, prodaje od 400 do 500 Din za 1 kg na malo.

Za prodaju kazeina u posljednje vrijeme znatno je porastao interes u mljekarama. Još od prošle godine našle su se manje zalihe u pojedinim mljekarama iz NR Hrvatske, a ove godine počele su neke mljekare i u ostalim narodnim republikama proizvoditi kazein.

Interes za proizvodnju kazeina pobudile su dobre prodajne cijene u prošloj godini, koje su se kretale od 400—500 Din za kg, a i poteškoće u plasiranju sira. Ali u početku ove godine izmijenila se situacija. Jedan dio poduzeća drvne industrije, koja je najveći kupac kazeina, počeo se služiti sintetičkim ljeplom. Razlog je navodno niža cijena ovog ljepila, a svejednako još slaba i nejednolična kvaliteta kazeina. Naravno, ova se preorijentacija osjetila u prodaji i cijeni kazeina, tako da su neke mljekare bile prinuđene prihvaćati za kazein i 370—450 Din.

Međutim, prema posljednjim obavijestima visoke cijene i nestašica deviza ponovno sile drvenu industriju na kazeinsko ljeplilo, pa vjerujemo, da će se dosadanja situacija popraviti. Naravno, kupac zahtijeva i dobru kvalitetu robe.

Ovom prilikom spomenut ćemo da u našim gradovima nema dovoljno većih i solidno opskrbljenih trgovina mliječnim proizvodima: sirana i mliječnih restorana. Promotrimo li pak stanje, koje vlada na terenu u nakupu i preradi, vidjet ćemo, da je čitava situacija sklop međusobno povezanih pitanja, počevši od proizvodnje i prikupljanja, pa sve do potrošnje, a koja pitanja se kod nas još rješavaju prilično sporo.

Ing. Glavina Branko

MLJEKARSTVO DANSKE

Krava, zemlja i klima — tako počinje povijest danskog mljekarstva. Slikovita je Danska u proljetnim danima: bujni pašnjaci i livade leže između ustalasanih žitnih polja, šuma i jezera. Na ovim zelenim pašnjacima pase oko 1,5 milijuna muznih krava. Jedna, Stensby krava, svjetskog glasa, tukla je sve rekorde u godišnjoj proizvodnji mlijeka

Ne bi bilo pravo obratiti svu pažnju samo ovoj kravi ili drugim istaknutim primjercima danskog crveno-smeđeg ili crno-bijelog mliječnog goveda.

Krava i njeno mlijeko je temeljac kamen u ekonomskom životu Danske, te se danski seljak trudi gotovo jedno stoljeće, da razvije stado s prosječno velikom količinom vrlo kvalitetnog mlijeka.

Nije samo dansko mljekarstvo jednako najboljem na svijetu, nego je proporcionalno po svome broju stanovnika Danska najveći svjetski dobavljač mliječnih proizvoda. Ona ima okruglo 4,200.000 stanovnika, a njena godišnja proizvodnja mlijeka iznosi oko 3,5 lit. mlijeka po glavi stanovništva na dan. U SAD ovaj omjer iznosi jednu litru na dan po osobi.

Danske mljekare primile su god. 1952. 5 milijuna tona mlijeka, a proizvele 154.300 tona maslaca i 86.200 tona sira, dok je 1.165.000.000 danskih kruna* zarađeno od izvoza mliječnih proizvoda, kako se lijepo vidi iz ovog prikaza:

* 1 danska kruna = 43,5 dinara.